

מעלה רומאים, מצד

Ma'ale Romain, Fortress

נ.צ: 16767.13368
גוש: 30186
הכרזת האתר: י- 1091 עמ' 1461 18.5.64
רחוב: גבעת שאול
תאור כללי: מצד מהתקופה הרומית.
הקשר סביבתי: אתר בשצ"פ בלב המרקם האורבני.

שמות אחרים: אין

יעוד המקום: גן ארכיאולוגי פתוח.
בעלות: רשות הפיתוח. מוכרך בחלקו לבי"ח "עזרת נשים".
מפעיל המקום: אין
שימוש כיום: שטח לא מפותח.

גודל: קטן, כ- ½ דונם.
חפירות: ליבוביץ' י' 1950, צפיריס ו' 1967.
ניצפות: נמוכה מאוד.
תיצפות: נמוכה מאוד.

תאור הממצא/ים:

מצד מהתקופה הרומית, הבנוי כמה עשרות מטרים ממזרח לדרך הרומית אשר קשרה בין ירושלים לאמאוס (ראה אתר מס. 32), ותפקידו היה, כנראה, לשמור על דרך זו. ידועים שני מצדים נוספים הקשורים לדרך זו: האחד בקרית יערים והשני ב"קסטלום" – הוא הקסטל. מהמבנה נשתמרה קומת הקרקע והפתחים שבין אולמות קומה זו. כן נשתמרה יפה מערכת מדרגות שהובילה אל הקומה השניה אשר היתה מרוצפת באבנים ומקורה בקשתות. שרידי המצד היו מכוסים בשכבת עפר עבה ויש להניח שהוא יצא מהשימוש עקב שריפה שהרסה אותו. במאה הרביעית לסה"נ, עם התבססות השלטון הביזאנטי בארץ, שולב המצד במבנה גדול, ממנו נחפרו חמישה חדרים. חלק מהמבנה שימש כבית מלאכה לפסיפסים. מאוחר יותר שימש המבנה כמתקן לכיבוי סיד.

מצד מעלה רומאים, הפינה הדרום מערבית.

תקופות: רומית, ביזאנטית.

רמת השתמרות: טובה מאוד.

ממצא מיוחד: -----

פוטנציאל לחפירה עתידית: 1, 2, 3, 4, 5

מידע נוסף:

יחס אתר-סביבה:

האתר סמוך לבית חולים משני עבריו, סמוך לכביש מעברו השלישי וממוקם נמוך ממפלס הכביש. בהעדר טיפול ותחזוקה, ולאור מיקומו המוצנע, נראה האתר כ"חצר אחורית" של בית החולים.

נגישות: גבוהה עד לאתר. הנגישות לאתר עצמו ברמה בינונית, עקב הגידור, העשביה והפרשי הגובה בין הכביש לאתר. קיימת גישה נוחה מחצר ביה"ח לאתר.

שימור:

מצב השתמרות: בינוני. באתר נעשו עבודות שימור ושחזור בשנות ה-70. קורות הפלדה התומכות בתקרה דומיננטיות מדי ביחס לממצא. לא בוצעו עבודות שימור ותחזוקה באתר שנים רבות ויש לשער כי קיימת בעיה של יציבות הקירות בנקודות רבות. האתר מוזנח וצמחייה גבוהה מכסה את רצפות החדרים.

טכנולוגיות: בניית גזית, קרוי בעזרת לוחות אבן.

מסקנות:

לאתר ערך רב מבחינה היסטורית כמצד הניצב על הדרך הרומית ממוצא לירושלים.

1. האתר בעייתי בשל סמיכותו למבנה ציבור.
2. במסגרת עבודות שימור שיש לבצע באתר, מומלץ להסיר את התמיכות המודרניות ולייצב את תקרת המבנה באמצעים אחרים/מוסווים.
3. על פיתוח האתר להיעשות בשיתוף בית החולים.
4. יש להתקין שילוט באתר וכן לדאוג לתחזוקה קבועה.
5. יש ליצור מערך תנועה אל ובתוך האתר וכן לפתור בעיות בטיחות רבות.
6. אין לאפשר בשום צורה הרחבה נוספת של ביה"ח לכיוון האתר.

היחס לאתרים נוספים בסביבה הקרובה:

קיים קשר תקופתי/טכנולוגי ישיר בין אתר זה לאתר 'מעלה רומאים, דרך' (29). יש להדגיש קשר זה בעזרת שילוט מתאים. **יתכנות תיירותית:** נמוכה. ברמה שכונתית.

☒	ערך ארכיאולוגי מיוחד
☒	ערך היסטורי
☐	ערך דתי-תרבותי
☐	ערך אדריכלי/טכני
☒	מייצג תקופה
☐	ערך נופי
☒	נדירות
☒	רמת השתמרות
☐	מקבץ
☒	פגיעות

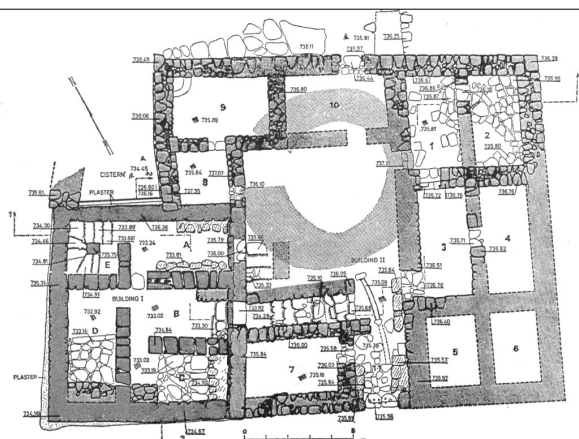
ביבליוגרפיה:

סקר ירושלים [101] אתר 56.
צפיריס ו', מצד מעלה רומאים, ח"א 24 עמ' 17-18
ליבוביץ' י', גבעת שאול, Alon 5 עמ' 24-25
תיק שימור מס. 17, תחום שימור, רע"ת.
ועדה לקביעת גני עתי' בירושלים, עמ' 45 אתר 25.
Tzaferis V, IEJ 24 84-94

ממלא הנתונים:

תאריך עדכון: קיץ 2002

שחר פוני - אדריכל
גדעון סולמני - ארכיאולוג

תכנית, מתוך: 87: Tzaferis V, IEJ 24

שרידי קרוי וחלון במבנה.

שרידי קירות, פתח.

מראה כללי: מבט למערב

האתר בזמן החפירה, מתוך ארכיון
הצילומים של רשות העתיקות

האתר ביחס לסביבה הקרובה.